

Mateusz Matejuk

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Nauk Społecznych
ORCID: 0000-0001-9297-6040

Wokół problematyki bezpieczeństwa

Vademecum Bezpieczeństwa,
red. Olga Wasiuta, Rafał Klepka, Rafał Kopeć,
Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, ss. 777

Problematyka bezpieczeństwa na przestrzeni ostatnich lat dynamicznie się rozwija, zyskując przy tym na znaczeniu. Zagadnienia z nią związane są nieodłącznym elementem debat naukowych oraz dyskusji politycznych zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. W związku z tym istnieje stała potrzeba gromadzenia, systematyzacji i aktualizowania używanej terminologii. *Vademecum Bezpieczeństwa* pod redakcją Olgi Wasiuty, Rafała Klepki i Rafała Kopcia jest odpowiedzią na zapotrzebowanie w tym zakresie. To ambitna próba zebrania najważniejszych terminów z zakresu bezpieczeństwa i stworzenia specjalistycznego kompendium wiedzy.

Przygotowaniem publikacji zajmowało się dwudziestu siedmiu naukowców pracujących w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz z nim współpracujących. Do grona autorów należą: Hanna Batorowska, Małgorzata Bereźnicka, Klaudia Cenda-Miedzińska, Wojciech Cendrowski, Łukasz Czekaj, Andrzej Czop, Janusz Falecki, Zuzanna Juszczyk, Danuta Kaźmierczak, Rafał Klepka, Rafał Kopeć, Paweł Łubiński, Piotr Łubiński, Przemysław Mazur, Paulina Motylińska, Emilia Musiał, Anna Pacholska, Marek Pietrzyk, Agnieszka Polończyk, Justyna Rokitowska, Aleksander

Wasiuta, Olga Wasiuta, Sergiusz Wasiuta, Ewelina Włodarczyk, Tomasz Wójtowicz, Przemysław Wywiół oraz Andrzej Ziarko.

Publikacja liczy 777 stron. Zawiera ponad 200 zagadnień terminologicznych z zakresu bezpieczeństwa. Książka skonstruowana jest w prosty i przystępny sposób. Otwiera ją wstęp, po którym umieszczony został wykaz autorów. Następnie czytelnik napotyka główną część publikacji, jaką jest ułożony według porządku alfabetycznego wykaz haseł. Początkowo przedstawia się on w formie listy terminów, które zostały zawarte w książce. Można ją traktować jako swoisty spis treści. Dalsza część to kolejno scharakteryzowane hasła, a zatem meritum publikacji. Co ważne, na końcu każdego opisu znajduje się nazwisko osoby, która nad nim pracowała. Kolejną częścią tomu są noty o autorach, szeroko prezentujące ich sylwetkę naukową. Zwraca uwagę różnorodność dyscyplin, jakimi się zajmują. Poza specjalistami z zakresu bezpieczeństwa do grona autorów należą eksperci z dyscyplin takich jak chociażby pedagogika, informatologia, prawo czy polityka. Z pewnością ich spojrzenie miało znaczący wpływ na charakterystykę poszczególnych terminów w kontekście interdyscyplinarnego ujęcia. Publikację wieńczy obszerny indeks osobowy.

Zawarte w książce terminy zostały wyjaśnione w sposób merytoryczny z użyciem języka naukowego. *Vademecum* w fachowy sposób systematyzuje i przedstawia współczesną terminologię z zakresu bezpieczeństwa. Poznanie zgromadzonego w pozycji zasobu pojęciowego jest drogą do poprawnego zrozumienia podstaw problematyki bezpieczeństwa. Publikacja jest przystępnym i istotnym źródłem wiedzy zarówno dla osób, które zainteresowały się lub rozpoczynają zgłębianie tej dziedziny nauki, jak i dla tych, którzy chcą uzupełnić czy usystematyzować posiadaną wiedzę. Zatem zgodnie z intencją autorów pozycja jest przeznaczona nie tylko dla studentów czy pracowników naukowych, ale i dla każdego innego czytelnika, zainteresowanego przedstawioną problematyką.

Autorzy swobodnie poruszają się w tematyce charakteryzowanych przez siebie zagadnień. Opisy są obszerne, niejednokrotnie bardzo wyczerpujące. Dla lepszego zobrazowania poruszanej problematyki niekiedy ukazywano tło historyczne (na przykład

opracowywane przez Andrzeja Czopa hasło: „Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego”). Cennym aspektem eksplikacji pojęć są często przytaczane przykłady, pomagające zrozumieć poszczególne terminy i skłaniają do dalszego zgłębiania tematu (choćby opracowywane przez Andrzeja Ziarko hasło: „Ataki symultaniczne”).

Istotnym faktem jest to, że treść każdego hasła zwieńczona jest obszerną bazą źródłową, z której konkretny autor korzystał przy deskrypcji danego terminu. Jest to praktyka, której zastosowanie należy podkreślić i docenić ze względu na kilka aspektów. Po pierwsze, jest ona potwierdzeniem naukowej rzetelności publikacji. Po drugie, wskazuje na fakt, iż autor dokonał głębokiego przeglądu szeregu źródeł, aby wybrać z nich najcenniejsze informacje. Po trzecie, tak rozbudowana baza jest bramką dla czytelnika do szerszego wniknięcia w poznany w *Vademecum* termin. W kontekście wykorzystanej bazy źródłowej należy także zauważyć, iż znaczna jej część składa się z pozycji zagranicznych.

Publikacja niewątpliwie pokrywa się po części obszarowo ze *Słownikiem terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wydanym w 2008 roku w Akademii Obrony Narodowej¹. Nie można jednak w pełni stwierdzić, że jest jego następcą. Bardziej precyzyjnym określeniem zależności pomiędzy nimi jest uzupełnianie się. *Słownik* prezentuje znacznie szerszy zasób pojęciowy, jednak jego eksplikacja jest uboższa. *Vademecum* z kolei zawiera obszerniejszy opis terminologii z uwzględnieniem przemian z ostatnich lat, słowem – jest bardziej współczesny.

Pewna uwaga krytyczna nasuwa się jednak w odniesieniu do spisu treści, a szczególnie wykazu haseł. Jest on sformułowany jedynie jako alfabetycznie ułożona lista. Brakuje numeracji pojęć oraz odpowiadających im stron. Implementacja spisu treści w takiej formie jest niewykorzystaniem potencjału. Celem uczynienia go bardziej przystępnym należałoby dokonać modyfikacji. Rozwiązanie to umożliwiłoby łatwiejsze odnajdywanie w publikacji poszczególnych haseł. Zastosowanie tej bardziej wyrazistej formy niewątpliwie wpłynęłoby na przejrzystość publikacji.

---

¹ Zob. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008.

W odniesieniu do opisu hasła „Armia hybrydowa” nasuwa się uwaga. Pojęcie to definiowane jest jako „armia rosyjska, która prowadzi wojnę hybrydową na terytorium Ukrainy”. Taka charakterystyka sugeruje, że tego typu armia może być i jest w dyspozycji jedynie Federacji Rosyjskiej, co jest założeniem błędnym. W ten sposób pojmowany monopol na posiadanie tego typu sił oznaczałby, że tylko FR jest w stanie prowadzić wojnę hybrydową. Należy zwrócić uwagę, że trwa lub trwało wiele wojen o charakterze hybrydowym. Mirosław Banasik i Ryszard Parafinowicz jako jeden z nich wskazują konflikt pomiędzy Izraelem a Hezbollahem².

Publikacja, co zaznaczają sami autorzy, nie jest pionierska. W tym przypadku nie stanowi to problemu ze względu na fakt, że twórcami kierowały inne założenia. Niewątpliwie spełnia ona warunki, na mocy których można określać ją jako vademecum. Należy przyznać, że cele postawione przez zespół pracujący nad publikacją zostały zrealizowane. *Vademecum Bezpieczeństwa* będzie właściwie spełniać swoją rolę i śmiało można je polecać. Ze względu na swoją obszerność przedmiotową i rzetelność jest to źródło wiedzy, do którego warto sięgać. Publikacja z pewnością jest w stanie znacznie przyczynić się do upowszechniania znajomości opisywanych terminów. Co więcej, systematyzując dotychczasowy stan wiedzy, staje się istotną cegiełką w procesie jej doskonalenia. *Vademecum Bezpieczeństwa* pod redakcją Olgi Wasiuty, Rafała Klepki i Rafała Kopcia należy uznać za bardzo wartościową pozycję, z której należy wielokrotnie korzystać.

Bibliografia / References

- Banasik M., Parafinowicz R., *Teoria i praktyka działań hybrydowych*, „Zeszyty Naukowe AON” 2015, nr 2 (99).
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2008.
- Vademecum Bezpieczeństwa*, red. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków 2018.

---

² M. Banasik, R. Parafinowicz, *Teoria i praktyka działań hybrydowych*, „Zeszyty Naukowe AON” 2015, nr 2 (99), s. 10.